

Mirovni sporazum za Kosovo!?

Sumiranje rezultata nakon potpisivanja sporazuma o prekidu vatre

Slavljeni 'mirovni sporazum' o Kosovu potpisan između predstavnika Vojske Jugoslavije i NATO, nije mirovni sporazum, već ugovor o kapitulaciji koji se tiče samo teritorije Kosova. Potpisali su ga vojni predstavnici, čime je jasno definisana njegova svrha i ograničenja. On ne sadrži detalje o političkom sporazumu, kakvim se obično zamišlja mirovni sporazum. NATO tvrdi da je pobedio, i dobio ono što je hteo, i moći će da umaršira? na Kosovo, što je bio jedan od dva glavna zahteva koje je jugoslovenska delegacija odbila da prihvati u Rambujeu.

Kakva je mogućnost postizanja mirovnog sporazuma bez uključivanja u proces predstavnika jedne od strana u konfliktu, kosovskih Albanaca i UČK?

NATO je očigledno prihvatio zdravo za gotovo da ima mandat da 'pregovara' u ime kosovskih Albanaca. To bi u ovoj fazi možda moglo i odgovarati Albancima, ali pitam se da li će se oni pitati za bilo šta u budućnosti ili će NATO nastaviti da Kosovo drži njima na raspolaganju.

NATO je sistematski bombardovao energetska postrojenja i instalacije, kao i kapacitete za snabdevanje vodom. Ne trepnuvši, opravdavali su to kao 'pokazivanje da oni drže prst na prekidaču svetla' - što je moglo da zvuči kao neka izjava Radovana Karadžića za vreme opsade Sarajeva. Ipak, očigledno je da za zapadnu javnost mučenje ljudskih bića i mučenje Srba nije ista stvar. Srbi su izgleda za samo dva meseca održavanja NATO pres konferencija izbrisani iz spiska ljudske rase. I samo da se napomene, da je jedna trećina stanovništva Jugoslavije ne-srpskog porekla, posebno u Vojvodini, Sandžaku i na Kosovu. Varvarstvo je pravdano time što je bilo u službi 'pravednog cilja', kao što je to formulisao britanski premijer. Tradicija opravdavanja Hirošime Perl Harburom i opravdavanja bombardovanja Drezdena Aušvicom se nastavlja. Jugoslovenske snage su mučile, proterale i ubile hiljade Albanaca, pa mi (NATO) možemo da presecamo snabdevanje vodom i strujom milionima ljudi, bombardujemo sve od čega oni žive i uništavamo njihovu prirodnu sredinu. Sarajevski dnevnik 'Oslobodjenje' koji je 1992. godine nagradjen kao najbolji nezavisni dnevni list na svetu, na svojoj naslovnoj strani pisao je o NATO bombardovanju kao o 'kampanji uvođenja demokratije u Jugoslaviju'.

Šta je bio originalno proklamovani cilj na početku rata NATO-a protiv Jugoslavije? Na početku NATO je svoj cilj formulisao kao nameru da bombama natera Miloševića da potpiše sporazum iz Rambujea - takozvani 'mirovni sporazum' s kojim se jedna od strana nije složila. Cilj nije postignut. Dokument o vojnoj kapitulaciji kao i Deklaracija Skupštine Srbije (koji nema savezne ingerencije), ne sadrže ni naznake političkog sporazuma. Povlačenje jugoslovenskih snaga i srpske policije je usaglašeno, i ništa više.

Koji ciljevi su ispunjeni i kakve su posledice za stanovnike regiona sa kojima oni moraju živeti u budućnosti. NATO je dokazao da je najmoćnija vojna sila na svetu. I više od toga, pokazali su celom svetu da su spremni da je upotrebe kada god požele, sa surovošću i cinicizmom, o kojim neki od nas nisu mogli ni sanjati do pre tri meseca. Ceo svet se plaši, NATO je najveća sila koja se ne plaši nikoga! Uprkos činjenici da oni nisu 'medjunarodna zajednica' kako vole da nazivaju sami sebe, već samo grupa od 19 ekonomski veoma moćnih zemalja.

NATO je jedinstven i demonstrirao je čvrstinu i odlučnost. NATO mora ostati jedinstven, USA neće dozvoliti nikakav rascep u savezu, neslaganja će biti ignorisana.

NATO trupe će upravljati Kosovom u vojnom smislu. Oni će kontrolisati granicu sa Makedonijom i Albanijom i najverovatnije omogućiti povratak na Kosovo albanskih izbeglica koje su, od kada je počeo rat, bile primorane da napuste svoje domove. Nepoznat broj kosovskih Albanaca, Srba i drugih koji su pobjegli sa

Kosova u pravcu uže Srbije, je nedovoljno poznata činjenica? Ove 'interne' izbeglice nisu registrovane i obično su smeštene kod rođjaka i prijatelja.

Mržnja između Albanaca i Srba veća je nego ikad, poverenje i tolerancija kao preduslovi za održiv mir još su dalji nego pre tri meseca.

Svi početni problemi su pogoršani, a u protekla dva ipo meseca hiljade ljudi je ubijeno od tri strane u ratu (jugoslovenskih snaga bezbednosti, NATO-a i UČK) infrastruktura (civilna) i industrijski kapaciteti Jugoslavije su zbrisani, uključujući i na Kosovu.

Uslovi za život za sve su i praktično uništeni, ili NATO bombardovanjem ili od strane jugoslovenskih snaga bezbednosti koje su ubile nepoznat broj ljudi i proterale stotine hiljada ljudi unutar Kosova, što znači i uništene useve, pobijene životinje i spaljene kuće.

Promocija politike novog svetskog poretka od strane ekonomski moćnih zapadnih demokratija neizbežno je izazvala reakcije u svetu: Ukrajina i Belorusija žele da povrate svoj status nuklearnih sila, Rusija je odlučila da obnovi svoj arsenal nuklearnog oružja. Kršenje principa UN i nepoštovanje koje je NATO pokazao prema svim zemljama koje nisu njegove članice zaista je zapanjujuće. Ovo se sa dobrim razlogom može prihvatiti kao vladavina jačeg, kao stuba novog svetskog poretka.

U ekonomskom pogledu, čitav region je teško pogodjen. Ne samo Kosovo i uža Srbija, već je ceo region doveden u položaj dugoročne potpune zavisnosti od strane pomoći, od humanitarne pomoći i rekonstrukcije bazične infrastrukture, do investicija u ekonomiju. To je najverovatnije ono na šta su NATO stratezi računali, stvarajući sebi poziciju da ucenjuju sve balkanske vlade, uslovljavajući pomoć ustupcima i poslušnošću njihovom diktatu. Nema sumnje da su posebno USA i UK, koje su i forsirale masivno bombardovanje infrastrukture, uprkos protivljenju nekih drugih zemalja članica NATO, ispunili jedan od svojih ciljeva ovakvim rezultatom (ishodom).

Ostaje pitanje da li će stanovnici srpskih gradova kriviti svoju vladu ili NATO za nedostatak vode i struje, nedostatak grejanje sledeće zime (koja je obično vrlo hladna) i možda čak i gladi što može biti rezultat nemogućnosti da se zaseju, požanju, prerade i transportuju osnovni prehrambeni proizvodi. Vodje vlada koje su u stanju da namerno izazovu uništavanje zaliha vode, takodje su sposobni da posmatraju masovnu glad, ako se njihov diktat ne poštuje. Da li će javnost ovih zemalja biti u stanju da svari objašnjenja da je to pravda, ostaje da se vidi.

Šta kosovski Albanci i kosovski Srbi mogu očekivati u budućnosti?

Kosovski Albanci se mogu nadati rekonstrukciji, a oni koji su izbegli mogu da očekuju šansu za povratak. Kosovo će biti pod međunarodnim protektoratom godinama, jer će biti vrlo teško postići bilo kakav politički sporazum posle svih nanetih patnji. @iveće u Kosovu bez Srba, čemu će se većina njih radovati.

Srbi sa Kosova će pobeći sa Vojskom Jugoslavije i srpskom policijom, a one koji ostanu očekuje život u getima uz teško vojno prisustvo radi njihove zaštite. Većina kosovskih Srba otići će u užu Srbiju gde ne može da očekuje podršku od vlasti; pošto će se osećati izdatim i gnevni, Miloševićev režim neće dozvoliti da se o tome čuje u javnosti.

Zvanično očuvan, teritorijalni integritet Jugoslavije, u kombinaciji sa nepostojanjem političkog sporazuma, vodiće u stalne napetosti i moguće novi rat. Posle Dejtonskog mirovnog sporazuma u Bosni i Hercegovini, USA je predstavila vojni program 'opremi i obučiti' za Bosansko-hrvatsku Armiju. Vojni troškovi u Bosni i Hercegovini jednaki su ukupnoj stranoj pomoći ovoj zemlji, a isporučeno oružje potiče iz zapadnih zemalja.

Za očekivati je da će slično biti učinjeno i za Albance na Kosovu. Odgovor Srbije biće obnavljanje njenog vojnog arsenala i priprema za novi rat, bolje opremljena protivvazдушnim odbrambenim sistemima, nego ovog puta. Ovih dana u Beogradu se mogu kupiti bedževi sa motivom srca u čijoj sredini stoji PVO (protivvazдушna odbrana).

Jedini problem sa kojim se Vlada Jugoslavije može suočiti je nedostatak novca, ali sigurni smo da će prioriteta biti jasno postavljeni, stavljanjem civila u podređen položaj u odnosu na vojsku.

Kakvi su izgledi za demokratski razvoj?

U Srbiji oni su gori nego ikad pre. Bilo koja nov avlada koja zameni Miloševića će prihvatiti naoružavanje. Mnogi ljudi iz Srbije koji su bili angažovani u mirovnom i radu u oblasti ljudskih prava u proteklih 8 godina, napustili su zemlju. Zapadne demokratije su sasvim izgubile kredibilitet u očima građana Srbije. U zimu 1996-97 stotine hiljada šetele su beogradskim ulicama, demonstrirajući protiv izborne prevare, nošene su zastave mnogih zapadnih zemalja, kao simboli pripadnosti civilizovanim 'zapadnim demokratijama'. S pouzdanjem se može tvrditi da se ovo nikada više neće desiti, jer ove zastave u Srbiji sada predstavljaju destrukciju, nasilje, surovost i hipokriziju. Ovo ne znači neizostavno da oni koji ovako misle automatski podržavaju Miloševićev režim. Jedan Beogradjanin je to jednostavno izrazio: 'Ne želimo da promenimo vlast samo zato što NATO kaže da moramo'. Ova tužna posledica, izgleda da je jedini preostali način da se sačuva samopoštovanje i dostojanstvo.

Malo je verovatno da će građani Srbije ikada čuti istinu o policijskim, paravojnim i vojnim akcijama na Kosovu u toku rata. Kontrola medija ostaje čvrsto u rukama režima i ako Milošević ode, veoma je verovatno da će Šešelj (ekstremno desničarski nacionalista) doći na vlast. Čak i uz iznenadnu i neočekivanu slobodu medija, teško da će iko u Srbiji biti u stanju da razvije saosećanje ili solidarnost sa kosovskim Albancima, dok će slike kosovskih Srba kako beže ostati u pamćenju kao još jedna nepravda, kao i slike desetina hiljada Srba iz Hrvatske koji su izbegli iz Krajine pred ofanzivom Hrvatske Vojske 1995. godine. Niko sa Zapada ih se ne seća i niko u Srbiji ne želi da ih se seća. Ima 600000 izbeglica srpskog porekla u Srbiji koji su pobegli iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine do 1996. godine. Sudbina Srba sa Kosova biće identična. Ekonomski kolaps koji se već dešava činiće ljude preokupiranim preživljavanjem; ideja bobne nekakve demokratske ideale biće im odbojna i neće pokazivati volju da se bore.

Na Kosovu, ako se uopšte desi tranzicija i formira samostalna vlada, militantna i konzervativna UČK će preuzeti vlast. Do sada su sve političke grupe kosovskih Albanaca delile isti politički cilj, nezavisno Kosovo, a bile su podeljene oko načina da se ovo ostvari i borbe za prevlast. Postoji još manje političkog pluralizma nego u Srbiji, pa su male nade što se tiče razvoja civilnog društva. Kakav će biti stvarni politički sadržaj nezavisnog Kosova i dalje ostaje da se vidi. Nastavlja se paradoks izgradnje novih jednonacionalnih država u cilju proklamovanog 'razvoja demokratije'. Nove države koje se zasnivaju na naciji umesto građaninu, su otvoren izazov za osnove demokratskog razvoja, civilnog društva, koje znači zajednicu građana, a ne zajednicu braće i sestara (krvnih srodnika?).

Ne može se pretpostaviti da li će Kosovo zadovoljiti ambicije albanskih nacionalista iz UČK. Oblici Velike Albanije, koja pokriva Kosovo, Zapadnu Makedoniju i Albaniju nisu izmišljotine srpskih propagandista, već vizije albanskih nacionalista. Ostaje da se vidi kako će i po koju cenu ostvariti svoje ciljeve, što zavisi od onih koji sada kontrolišu Kosovo, NATO-a na čelu sa USA.

Sarajevo, 10. juna 1999. godine
Nenad Vukosavljević